

RCB

Rządowe Centrum
Bezpieczeństwa

**CENTRUM
OPERACYJNO-ANALITYCZNE**

BIULETYN

KWARTALNY

O BEZPIECZEŃSTWIE ZAOPATRZENIA POLSKI W ROPEŃ NAFTOWĄ I PALIWA PŁYNNIE – ROZMOWA Z PREZESEM PERN S.A.	3
KONFERENCJA W RCB – „ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE WOBEC ZMIAN W SYTUACJI GEOPOLITYCZNEJ EUROPY”	5
ZABEZPIECZENIE ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY – PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ SŁUŻB MSWIA I SIŁ ZBROJNYCH RP	9
WSPÓŁCZESNE ZAMACHY TERRORYSTYCZNE: FORMA, METODA, CEL	13
AFRYKAŃSKI POMÓR ŚWIŃ ORAZ DZIAŁANIA SŁUŻB ZWIĄZANE Z WYKRYCIEM PRZYPADKÓW CHOROBY	15

Zespół redakcyjny

Biuletynu kwartalnego Rządowego Centrum Bezpieczeństwa:

Martyna Olejnik

Anna Zasadzińska-Baraniewska

Recenzenci:

Grzegorz Świszcz – Zastępca Dyrektora RCB

Krzysztof Malesa – Zastępca Dyrektora RCB

O bezpieczeństwie zaopatrzenia Polski w ropę naftową i paliwa płynne – rozmowa z Prezesem PERN S.A.

Anna Zasadzińska-Baraniewska
Rządowe Centrum Bezpieczeństwa

Grupa PERN jest kluczowym przedsiębiorstwem gwarantującym bezpieczeństwo krajowej logistyki paliw i ropy naftowej. Zarządza siecią blisko 2,5 tys. km rurociągów naftowych i produktowych, posiada ponad 3,5 mln m³ pojemności magazynowych na ropę naftową oraz 1,8 mln m³ na paliwa płynne i jest jedynym podmiotem w Polsce świadczącym usługi przesyłu ropy naftowej rurociągami. Posiada 43% całkowitych krajowych pojemności magazynowych ropy naftowej oraz 35% całkowitych krajowych pojemności magazynowych paliw płynnych. Grupa kontroluje 66% rurociągów paliw płynnych w Polsce. W cyklu rozmów z prezesami spółek energetycznych publikujemy rozmowę z Panem Igorem Wasilewskim – Prezesem Zarządu PERN S.A.

W jakim stopniu zwiększający się udział importu ropy naftowej z kierunku bliskowschodniego (Arabia Saudyjska, Iran) wpłynie na realną dywersyfikację źródeł dostaw ropy do Polski, biorąc pod uwagę dotychczasowe proporcje importu oraz zawarte kontrakty długoterminowe?

Choć pozycja Rosji jako głównego dostawcy ropy jest nadal dominująca, to w ostatnim czasie pojawiły się inne podmioty – Iran, jako partner, który chce odzyskać rynek czy Arabia Saudyjska próbująca

zaistnieć w nowych europejskich państwach. To dobra wiadomość dla polskich rafinerii, ponieważ dzięki temu mają większe możliwości zakupowe. Przeladunki surowca dostarczanego drogą morską zwiększyły się z 7,4 mln ton w 2011 r. do 10,8 mln w 2015. Do końca lipca 2016 r. do Polski sprowadzono o 15% więcej ropy naftowej z Zatoki Perskiej niż rok wcześniej. Powodem tego jest zwiększona aktywność producentów z Bliskiego Wschodu, którzy – dzięki atrakcyjnym cenom – zwiększają dostawy do nadbałtyckich klientów, zmuszając tym samym rosyjskie firmy do obniżania cen. To właśnie znaczna redukcja cen ropy naftowej dostarczanej od początku 2016 r. za pomocą rurociągów oraz import surowca dzięki Naftoportowi pokazuje jak ważną rolę pełni dywersyfikacja źródeł zakupu surowców. Jasno widać, że jest kluczowa dla bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Które inwestycje PERN S.A. mają obecnie priorytetowe znaczenie w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa dostaw i magazynowania ropy naftowej i paliw płynnych dla Polski?

Nasza infrastruktura już obecnie zapewnia dostawy rafineriom polskim, ale również dwóm rafineriom niemieckim z dwóch niezależnych źródeł.

Nowa strategia przewiduje dalsze inwestycje zwiększające elastyczność zaopatrzenia dla rafinerii oraz umożliwiające świadczenie usług dodatkowych (takich jak np. blendowanie lub separacja gatunków), związanych z planowaną przez rafinerie dywersyfikacją dostaw.

W celu zwiększenia elastyczności pracy systemu planujemy:

- dalszą rozbudowę pojemności magazynowych w Gdańsku,
- zainstalowanie dodatkowych pomp na Odcinku Pomorskim i Odcinku Zachodnim oraz budowę pompowni w Bazie w Miszewku Strzałkowskim.

Największym wyzwaniem inwestycyjnym stojącym przed spółką będzie II etap budowy Terminala Naftowego w Gdańsku.

W ramach Grupy Kapitałowej PERN budujemy również swoje laboratorium innowacyjności, które będzie stanowić spółka córka – Centrum Diagnostyki Rurociągów i Aparatury (spółka jest m.in. konstruktorem specjalistycznych tłoków diagnostycznych KALIBRAK 100 i KORSONIC 100, służących do badania stanu technicznego rur o średnicy 100 mm, przeznaczonych do transportu cieczy i gazów).

Ważną inwestycją dla nas jest rozbudowa bazy magazynowej w Gdańsku, obejmująca budowę dwóch nowych zbiorników na ropę naftową o pojemności 100 tys. m³.

Nowa strategia zakłada, iż nasze inwestycje do 2020 r. kosztować będą ok. 500 mln zł.

Ponadto do końca tego roku zapadną także strategiczne decyzje dotyczące drugiego etapu budowy Terminala Naftowego w Gdańsku z prawdopodobnie z przeznaczeniem na przeładunek i składowanie ropy naftowej, na którą to usługę rośnie zapotrzebowanie. Warto dodać, że dotychczasowe pojemności Terminala w Gdańsku są zarezerwowane na dwa lata do przodu.

W prasie pojawiły się informacje o nawiązaniu współpracy PERN z NASK. Czy w ostatnich miesiącach odnotowali Państwo wzrost zagrożeń dla bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych PERN?

Na początku sierpnia bieżącego roku zawarliśmy umowę z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową – instytutem badawczym i operatorem usług teleinformatycznych, która dotyczy cyberbezpieczeństwa. Do tej pory nie odnotowaliśmy żadnych zagrożeń, jednak jako lider logistyki naftowej dysponujemy najnowocześniejszymi technologiami do przesyłu surowca i chcemy też zapewnić maksymalną ochronę naszej infrastrukturze

technicznej i informatycznej oraz magazynowanym zasobom. Mamy świadomość, że dzięki takim działaniom zapewniamy także bezpieczeństwo energetyczne państwa w zakresie dostaw oraz magazynowania ropy i paliw.

W ramach zawartego kontraktu NASK zapewnia nam specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie, a także wsparcie eksperckie, dzięki czemu będziemy mogli szybciej przewidywać zagrożenia i usprawniać na bieżąco nasze systemy bezpieczeństwa. Ważna dla nas jest także sieć kontaktów ekspertów z NASK oraz działający tam zespół reagowania na incydenty – CERT Polska.

Jakie znaczenie z perspektywy PERN S.A. mają kluczowe dokumenty wytworzone i aktualizowane w Rządowym Centrum Bezpieczeństwa, takie jak Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej czy Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego oraz jak ocenia Pan dotychczasową rolę Rządowego Centrum Bezpieczeństwa we współpracy z operatorami strategicznej infrastruktury energetycznej?

Zaproponowany zakres kryteriów sektorowych i przekrojowych umożliwia objęcie kluczowej, a zarazem najbardziej wrażliwej infrastruktury spółki Narodowym Programem Ochrony Infrastruktury Krytycznej. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB) odgrywa znaczącą rolę w budowaniu świadomości, wiedzy i kompetencji wszystkich uczestników Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej (NPOIK) bezpośrednio przyczyniając się do podniesienia bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Uważam, że konieczna jest kontynuacja prac zmierzających do wypracowania przez RCB we współpracy z operatorami IK standardów i dobrych praktyk w tym obszarze. Opracowując podstawy prawne, aktualizując NPOIK, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa pomaga operatorom infrastruktury krytycznej nie tylko zrozumieć obowiązki jakie na nich spoczywają, ale daje również wskazówki dotyczące kierunków rozwoju. Cieszy fakt, że RCB dostrzega, że w zarządzaniu kryzysowym fundamentalne znaczenie ma wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi ogniwami systemu. Błędym byłoby myślenie, że zapewnienie bezpieczeństwa polega wyłącznie na zapewnieniu ochrony infrastrukturze – obiektom, instalacjom – poprzez budowanie przystawionych płotów. Wyzwania XXI wieku,

światowe uregulowania prawne oraz zidentyfikowane nowe zagrożenia, przenoszą ten ciężar – priorytetem staje się zapewnienie bezpieczeństwa także realizowanemu przez przedsiębiorstwo projektowi, czy świadczonej usłudze.

W zachowaniu bezpieczeństwa najważniejsza jest profilaktyka, dlatego zarówno RCB jak i poszczególni operatorzy muszą pamiętać o zapobieganiu. Ważne, aby możliwie szybko zainicjowane zostały prace zmierzające do wprowadzenia rozwiązań prawnych tak, by w ramach legislacji sankcje za popełnienie czynów karalnych wobec infrastruktury krytycznej przewidywały także kary kwalifikowane.

Jako spółka widzimy również potrzebę utworzenia krajowej bazy podmiotów gospodarczych

rekomendowanych do świadczenia usług ochrony osób i mienia oraz budowy/modernizacji zabezpieczeń technicznych obiektów zaliczonych w poczet IK. Konieczna jest standaryzacja procedur w jednostkach terytorialnych dedykowanych do wspierania operatorów w ramach ustawy o zarządzaniu kryzysowym i innych aktach prawnych normujących te kwestie. Brak tych uregulowań daje się szczególnie odczuć w procesie uzgadniania planów ochrony infrastruktury krytycznej. W procesie zarządzania bezpieczeństwem nieodzowne jest zaangażowanie administracji państwowej przy dwustronnej wymianie informacji Operator – Administracja, w oparciu o wzajemne zaufanie podczas realizacji procesów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej.

Konferencja w RCB – „Zarządzanie kryzysowe wobec zmian w sytuacji geopolitycznej Europy”

Anna Gosławska-Hrychorczuk
Rządowe Centrum Bezpieczeństwa

Konferencja „Zarządzanie kryzysowe wobec zmian w sytuacji geopolitycznej Europy” zorganizowana w Warszawie przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa i Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie stanowiła forum, na którym była prowadzona dyskusja dotycząca zagrożenia terrorystycznego w Europie, sytuacji związanej z napływem cudzoziemców i polityką migracyjną RP, a także stanu cyberbezpieczeństwa w sektorze elektroenergetyki. W kontekście przedstawionych w trakcie seminarium wniosków z zabezpieczenia Szczytu NATO oraz Światowych Dni Młodzieży podkreślono doskonałą współpracę służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa we wszystkich jego aspektach.

29 września w Rządowym Centrum Bezpieczeństwa odbyła się, współorganizowana przez RCB i Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie, konferencja pt. Zarządzanie kryzysowe wobec zmian w sytuacji geopolitycznej Europy. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele służb odpowiedzialnych za szeroko pojęte bezpieczeństwo, a także instytucji zajmujących się

analizą zagrożeń i badaniami z obszaru bezpieczeństwa. Prelegenci reprezentowali służby podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Obrony Narodowej, służby specjalne, Lotnicze Pogotowie Ratunkowe, Polskie Sieci Elektroenergetyczne, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego oraz Polski Instytut Spraw Międzynarodowych.

Konferencję otworzył Dyrektor RCB pan Marek Kubiak, który zaakcentował wagę zarządzania kryzysowego w różnorodnych aspektach bezpieczeństwa, będącego w dużej mierze pochodną aktualnej sytuacji geopolitycznej w Europie. Zaznaczył, że dyskutując o zarządzaniu kryzysowym należy, obok reagowania, skoncentrować się na zarządzaniu ryzykiem, które stanowi klucz do optymalnego przygotowania państwa

Konferencja w RCB – „Zarządzanie kryzysowe wobec zmian w sytuacji geopolitycznej Europy”

na dynamicznie zmieniające się środowisko bezpieczeństwa.

Konferencja składała się z dwóch bloków. Pierwszy moderowany przez Panią dr Aleksandrę Ziębę z Uniwersytetu Warszawskiego obejmował wystąpienie przedstawiciela Agencji Wywiadu pana ppłk. Dominika Dudy pt. Ataki terrorystyczne w Europie – ocena zagrożenia, które z uwagi na prezentowane treści odbyło się w formule zastrzeżonej. Referat zawierał informacje dotyczące struktury i sposobów działania organizacji i środowisk ekstremistów islamskich oraz oceny zagrożenia terrorystycznego w Europie. Doskonałym uzupełnieniem materiału Agencji Wywiadu była prezentacja płk. SG pana Jacka Wysokińskiego z Komendy Głównej Straży Granicznej pt. Sytuacja związana z napływem cudzoziemców i wzrostem zagrożenia w Europie – aspekt polski. Wystąpienie zawierało aktualne informacje dotyczące poziomu migracji na terenie RP. Płk Wysokiński przybliżył uczestnikom zarówno organizację i strukturę systemu ochrony granicy państwowej, zadania Straży Granicznej oraz najważniejsze aspekty zjawiska nasilonej migracji, w tym newralgiczne kierunki oraz kraje pochodzenia migrantów napływających do RP. Prelegent zaprezentował również interesujące dane statystyczne odzwierciedlające dynamikę ruchów migracyjnych wskazujące m.in. na zauważalny napływ, obok obywateli Rosji (głównie narodowości czeczeńskiej) i Ukrainy również obywateli Tadżykistanu. Podsumowując wystąpienie zasygnalizował możliwe zagrożenia związane m.in. z niewydolnością systemu dotyczącą kontroli i identyfikacji tożsamości cudzoziemców w przypadku masowego napływu uchodźców oraz kwestie powrotów do krajów pochodzenia, których liczbę ograniczyła Komisja Europejska. Uzupełnieniem i poszerzeniem o kontekst regulacji prawnych poruszonej problematyki był referat pana Norberta Rafalika z Urzędu ds. Cudzoziemców, który przedstawił m.in. schemat systemu pomocy socjalnej realizowanej przez Urząd. Ponadto, w oparciu o dotychczasowe doświadczenia omówił najistotniejsze elementy planu na wypadek masowego napływu cudzoziemców do RP, z uwzględnieniem przewidzianych w nim zadań dla poszczególnych służb i instytucji.

Bezpieczeństwa w kontekście sytuacji międzynarodowej dotyczyło również kolejne wystąpienie pt. Implikacje Szczytu NATO dla bezpieczeństwa Polski i Europy Środkowo-Wschodniej

pana Marcina Terlikowskiego z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych (PISM). Prelegent w bardzo interesujący sposób opisał środowisko bezpieczeństwa Polski, wskazując na zmianę w jego charakterze, głównie za sprawą Rosji upatrującej w rozwoju NATO zagrożenia egzystencjonalne. Wskazał jednocześnie, że Federacja Rosyjska kontynuuje systematyczne działania zmierzające do polaryzacji sytuacji polityczno-militarnej, której celem podstawowym jest zmiana porządku publicznego i prawnego w Europie. W dalszej części wystąpienia Pan Terlikowski przedstawił najważniejsze działania podejmowane przez państwa NATO w celu budowy odporności Sojuszu. Zaznaczył, że ta aktywność jest efektem decyzji, które zapadły na ostatnich dwóch szczytach NATO (w Newport i Warszawie). Prelegent szczególnie podkreślił wagę Szczytu Warszawskiego, podczas którego doszło do istotnej, ze względów strategicznych, zmiany filozofii bezpieczeństwa. Nowe podejście to przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa w Europie m.in. poprzez wprowadzenie odstraszenia, jako elementu polityki. Według opinii prezentowanej przez przedstawiciela PISM, wzmocnione bezpieczeństwo polityczno-militarne Polski po Szczycie NATO w Warszawie to pochodna demonstracji solidarności NATO wobec Rosji, decyzji o rozbudowie sił wysuniętych oraz zreformowania NRF, uelastyczniających potencjał sił NATO. Konkludując, w ocenie procesu wzmacniania NATO, jako potencjalne czynniki hamujące, prelegent wskazał wysokość nakładów finansowych na rozbudowę sił i środków Sojuszu oraz wzmoczoną aktywność ruchów tzw. „detente” – dążących do normalizacji relacji z Rosją.

Pozostałe wystąpienia w ramach pierwszego modułu dotyczyły wniosków z przebiegu zabezpieczenia przez służby Szczytu NATO (8-9 lipca) i Światowych Dni Młodzieży (26-31 lipca). Podsumowania działań służb dokonali: insp. Mariusz Dymiński z Komendy Głównej Policji, ppłk SG Andrzej Prokopski z Komendy Głównej Straży Granicznej oraz przedstawiciele Biura Ochrony Rządu – pan Robert Świątek i pan Paweł Głębocki.

Bilansując działania policji w ramach operacji i podoperacji policyjnych „Przymierze”, „Szczyt” i „Rubin” przedstawiciel KGP podkreślił, że policja zrealizowała zamierzone cele, których podstawą było zapobieganie zagrożeniom i szybka reakcja na potencjalne sytuacje kryzysowe. Istotną rolę w koordynacji operacji odegrało Policyjne Centrum

Dowodzenia w Legionowie. Pan Dymiński podkreślił znaczenie współpracy ze służbami specjalnymi i wojskiem w realizacji sprawnego zabezpieczenia. Według przedstawionych szacunków w działaniach podczas Szczytu NATO zaangażowanych było ok. 7 tys. funkcjonariuszy policji, natomiast do Świątowych Dni Młodzieży skierowano prawie 28 tys. policjantów. Według policji, do zdiagnozowanych problemów w poszczególnych obszarach należy zaliczyć głównie brak wspólnego i wydolnego systemu łączności między służbami i niedostateczną liczbę programów profilaktycznych ukierunkowanych na potencjalne zagrożenia terrorystyczne dedykowane uczestnikom uroczystości.

Straż Graniczna w podsumowaniu operacji „Lipiec” prezentowanej przez pplk. SG A. Prokopskiego wskazała na działania ustawowe Straży Granicznej związane z tymczasowym przywróceniem kontroli granicznej (od 3 lipca do 2 sierpnia br.), wymiar udzielonego wsparcia dla innych służb m.in. w ramach zabezpieczenia pirotechnicznego oraz wzmocnienie ochrony portów lotniczych.

Biuro Ochrony Rządu, które w znacznej mierze było filarem bezpieczeństwa podczas Szczytu NATO, podsumowało siły i środki zaangażowane w ochronę delegacji państwowych w ramach operacji „Północ 16” oraz przybliżyło zasady i formy zabezpieczenia miejsca głównych obrad – Stadionu Narodowego (SN), miejsc tymczasowego pobytu gości zagranicznych (hotele, restauracje), kolumn transportowych oraz portów lotniczych. Pan Robert Świątek wskazał na zidentyfikowane problemy związane z optymalnym zabezpieczeniem wydarzenia, wśród których zagrożenia ze strony dronów, niedociągnięcia w organizacji łączności oraz brak dopracowanych procedur w kwestii podejmowania decyzji o ewakuacji osób ze SN uznał za najistotniejsze. Jednocześnie, wyraźnie podkreślił doskonałą współpracę służb

podczas Szczytu oraz bardzo wysoką ocenę poziomu bezpieczeństwa uczestników tego wydarzenia wyrażoną przez partnerów zagranicznych.

Podsumowania działań i zakresu odpowiedzialności BOR podczas Świątowych Dni Młodzieży dokonał pan Paweł Głębiński. Podkreślił rolę funkcjonariuszy Biura nie tylko w obszarze ochrony Ojca Świętego, ale również w trakcie organizacji zabezpieczenia czasowych miejsc pobytu Papieża (Kraków, Oświęcim-Brzezinka, Prokocim, Łagiewniki, Brzegi i Częstochowa), transportu gości VIP, koordynacji działań na lotniskach i lądowiskach oraz zabezpieczenia medycznego. Podsumowując, również wskazał na punkty newralgiczne, szczególnie istotne z perspektywy funkcjonariuszy BOR, a mianowicie: brak wyraźnego podziału odpowiedzialności w zakresie organizacji zabezpieczenia, niesprecyzowanie podmiotów odpowiedzialnych za podjęcie decyzji o ewakuacji, a także problemy związane z opóźnieniami realizowanych inwestycji.

Drugi blok moderowany przez Pana dr. Michała Stępnia z Biura Operacji Antyterrorystycznych składał się z prezentacji Pana Marcina Podgórskiego (Lotnicze Pogotowie Ratunkowe), który zaprezentował materiał dotyczący mostu powietrznego w ramach zabezpieczenia medycznego dużych imprez masowych na przykładzie ŚDM. W prezentacji autor zwrócił uwagę słuchaczy na specyfikę wydarzenia wymagającego opracowania nowatorskich rozwiązań, zarówno organizacyjnych jak i logistycznych. Scharakteryzował również warunki uruchomienia procedury, potencjał jakim dysponowało LPR oraz doskonałe wsparcie ze strony Sił Zbrojnych. Podkreślił również unikalny charakter zaprojektowanych rozwiązań wykorzystujących m.in. potencjał sił zbrojnych kooperujących z systemem ratownictwa cywilnego, harmonijną współpracę na każdym szczeblu realizacji procedury oraz wykorzystanie alternatywnych środków łączności.

Moduł drugi zamykało wystąpienie przedstawiciela Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. pana Piotra Marcza pt. Infrastruktura krytyczna: przeciwdziałanie atakom teleinformatycznym w sektorze elektroenergetyki. Materiał zawierał informacje dotyczące odnotowanych dotychczas największych ataków cybernetycznych w sektorze elektroenergetycznym w Polsce i na świecie oraz skutków aktywności hackerskiej dla systemów przesyłowych. Wskazał również na najistotniejsze

wyzwania, którymi w kontekście zagrożeń cybernetycznych są przede wszystkim sytuacja geopolityczna, rola energetyki dla najważniejszych funkcji państwa, uzależnienie elektroenergetyki od technologii informatycznych oraz wielość podmiotów wchodzących w skład systemu elektroenergetycznego. Prelegent zaakcentował realność ww. zagrożeń dla sieci przesyłowych, czego potwierdzeniem był przywołany m.in. raport Najwyższej Izby Kontroli, w którym wyraźnie wskazano na brak wizji i zidentyfikowanych celów w obszarze cyberbezpieczeństwa oraz spójnych i systemowych rozwiązań, w tym newralgicznym dla funkcjonowania państwa obszarze. Pan Marczak zaprezentował również ogólny zarys projektu możliwego do wdrożenia w sferze budowy bezpieczeństwa i odporności systemów teleinformatycznych w segmencie elektroenergetycznym. Jego centralnym założeniem byłoby ustalenie PSE S.A. punktem koordynującym działania w tym środowisku. Za takim rozwiązaniem może przemawiać m.in. infrastruktura i systemy IT, którymi dysponuje operator. Prelegent wskazał również na konieczność tworzenia przez podmioty związane z elektroenergetyką centrów SOC (Security Operations Center) w celu wczesnego

wykrywania włamań, skutecznego odparcia ataków, a następnie przeprowadzania efektywnych dochodzeń pozwalających na eliminowanie potencjalnych luk w zabezpieczeniach. Podkreślił także konieczność poprawy komunikacji między instytucjami w zakresie wymiany informacji dotyczących zagrożeń.

Dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, oficjalnie zamykając konferencję, podziękował prelegentom za bardzo interesujące wystąpienia, które poprzez swój ekspercki charakter oraz przekrojowe i pogłębione spojrzenie stanowiły doskonały asumpt do dyskusji na temat zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Współgospodarz konferencji zaproponował również cykliczne spotkania w podobnej formule, deklarując zaangażowanie RCB w inicjowanie międzyinstytucjonalnej dyskusji związanej z bezpieczeństwem i analizą zagrożeń. Pan Marek Kubiak postulując potrzebę ciągłego poszerzania bazy eksperckiej i zaplecza merytorycznego w obszarze interdyscyplinarnego postrzegania bezpieczeństwa podkreślił znaczenie wprowadzenia wyników dyskusji i prac ekspertów do porządku prawnego w postaci regulacji i procedur.

Zabezpieczenie Świątowych Dni Młodzieży – podsumowanie działań służb MSWiA i Sił Zbrojnych RP

Anna Zasadzińska-Baraniewska

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa

we współpracy z przedstawicielami służb podległych MSWiA oraz MON

W dniach 26-31 lipca 2016 roku w Polsce odbyły się 31. Świątowe Dni Młodzieży (ŚDM), w których udział wzięli młodzi pielgrzymi ze 187 krajów. W uroczystościach na terenie województwa małopolskiego i śląskiego uczestniczył Papież Franciszek, przedstawiciele Episkopatu Polski oraz najwyższych władz państwowych wraz z Prezydentem RP.

Wydarzenie to, podobnie jak Szczyt NATO odbywający się w Warszawie na początku lipca br., nie było traktowane jako sytuacja kryzysowa, jednakże szereg uwarunkowań związanych z organizacją i udziałem dużej liczby osób podlegających szczególnej ochronie oraz międzynarodowy aspekt przedsięwzięcia wymagał pełnej mobilizacji oraz koncentracji operacyjnej służb i całej administracji państwowej, przede wszystkim w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom.

W związku z zakresem przygotowań do ŚDM na szczeblu rządowym powołano Zespół ds. przygotowania wizyty Jego Świątobliwości Papieża Franciszka w Rzeczypospolitej Polskiej w 2016 r. oraz wsparcia organizacji Świątowych Dni Młodzieży Kraków 2016 (dalej określany jako Zespół), którego przewodniczącą została Szefowa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Pani Beata Kempa.

Dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa kierował pracami grupy roboczej, powołanej decyzją Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 marca br., stanowiącej, obok grupy eksperckiej, zasadnicze wsparcie działań Zespołu. W ramach prac grupy roboczej w okresie od 11 kwietnia do 21 lipca br. odbyły się 33 posiedzenia, w tym 7 niejawnych o klauzulach zastrzeżone i poufne. W posiedzeniach grupy uczestniczyli przedstawiciele ponad 30 służb i instytucji, w tym pracownicy lub funkcjonariusze wyznaczeni przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Koordynatora Służb Specjalnych, Szefa Agencji Wywiadu, Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Szefa Służby Wywiadu Wojskowego, Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcę Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Szefa Biura Ochrony Rządu i Dyrektora RCB. Ponadto kluczowe było zaangażowanie wojewodów małopolskiego i śląskiego oraz służb i podmiotów im podległych. Obsługę

organizacyjną oraz wsparcie merytoryczne i analityczne dla grupy zapewniało Rządowe Centrum Bezpieczeństwa.

Grupa robocza realizowała zadania w zakresie inicjowania, monitorowania i koordynacji działań administracji oraz służb, szczególnie w obszarach: zabezpieczenia pirotechnicznego i kontroli bezpieczeństwa, opracowania i weryfikacji planów i dróg ewakuacyjnych, zagrożeń z obszaru CBRN, organizacji i bezpieczeństwa transportu drogowego, kolejowego i lotniczego, zabezpieczenia medycznego i sanitarnego, organizacji łączności i koordynacji działań służb oraz właściwego przygotowania infrastruktury w miejscach organizowanych uroczystości. Dyrektor RCB uczestniczył na bieżąco w wizytacjach miejsc planowanych uroczystości i weryfikacji postępu prac przygotowawczych.

Przejęcie do fazy realizacji zabezpieczenia uroczystości wiązało się z uruchomieniem w Rządowym Centrum Bezpieczeństwa całodobowego zespołu zadaniowego. Zespół, który był eksperckim zapleczem dla Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, zgodnie z ustalonym trybem obiegu informacji i raportowania oraz współdziałania z centrami zarządzania kryzysowego i Policyjnym Centrum Dowodzenia w Legionowie, monitorował przebieg uroczystości. Prace zespołu wspierała Służba Dyżurna RCB, która na czas ŚDM została dodatkowo wzmocniona.

W zabezpieczeniu Świątowych Dni Młodzieży i wizyty Papieża wiodącą rolę pełniła Policja, realizując działania związane z ŚDM w ramach operacji policyjnej o kryptonimie PRZYMIERZE, w której – w celu optymalnego wykonywania zadań w miejscach wydarzeń – wydzielono podoperacje RUBIN i KATOWICE. Do działań skierowano łącznie 20 068 funkcjonariuszy, w tym do podoperacji RUBIN 15 019 policjantów, natomiast do podoperacji KATOWICE 5 049. Operacja PRZYMIERZE obejmowała ponadto podoperację KONTRA, o specyficznym charakterze ukierunkowanym na działania antyterrorystyczne oraz rozpoznanie minersko-pirotechniczne, w ramach której służbę pełniło 603 policjantów z jednostek antyterrorystycznych. Zadania na obszarze garnizonu Małopolskiego i Śląskiego prowadzone były przy wykorzystaniu 2 998 radiowozów oraz 6 śmigłowców Lotnictwa Policji. Równoległe do działań realizowanych w przez podoperacje RUBIN i KATOWICE, funkcjonował Sztab Dowódcy Operacji Policyjnej – Policyjne Centrum Dowodzenia, w którym pracowało 133 policjantów i pracowników cywilnych Policji.

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA

PSP w ramach przygotowań do zabezpieczenia wizyty papieża i wsparcia organizacji Świątowych Dni Młodzieży przeprowadziła czynności kontrolno-rozpoznawcze na terenie całego kraju w 2194 obiektach (1787 w województwie małopolskim i 108 w województwie śląskim). Działania PSP obejmowały miejsca pobytu Ojca Świętego i uroczystości religijnych oraz obiekty przemysłowe zlokalizowane przy trasach przejazdowych kolumny papieskiej, stacje paliw, lądowiska, dworce, parkingi i bazy noclegowe a także inne elementy infrastruktury mogące stać się celem aktów terroru lub źródłem innego rodzaju zagrożenia dla uczestników ŚDM. Ponadto PSP zapewniła zakwaterowanie oraz wyżywienie dla 1125 funkcjonariuszy PSP i innych służb, a także wsparła działania m.in. Straży Granicznej w zakresie zabezpieczenia kwaterunkowo-socjalnego dla 120 funkcjonariuszy na terenie m. Brzegi oraz użyczyła 6 autokarów dla Biura Ochrony Rządu.

Na poziomie krajowym koordynację działań związaną z zabezpieczeniem ŚDM realizował Sztab Komendanta Głównego PSP, w ramach którego wyodrębniono 5-osobową Grupę Wyjazdową Komendanta Głównego PSP, bezpośrednio

nadzorującą prace w zakresie zabezpieczenia prewencyjnego oraz operacyjnego Świątowych Dni Młodzieży w woj. małopolskim. Na czas trwania ŚDM spośród funkcjonariuszy Komendy Głównej PSP wyznaczono oficerów łącznikowych Sztabu Komendanta Głównego PSP do sztabów służb współdziałających, tj.: Policyjnego Centrum Dowodzenia w Legionowie, Zespołu ds. ŚDM w Rządowym Centrum Bezpieczeństwa oraz Sztabu Koordynacyjnego w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Na terenie woj. małopolskiego i śląskiego kierowanie operacjami zabezpieczenia ŚDM realizowali komendanci wojewódzcy PSP poprzez swoje sztaby wojewódzkie.

Główne działania zabezpieczająco-operacyjne PSP ukierunkowane były na podejmowanie natychmiastowych interwencji w zakresie gaszenia powstałych pożarów, akcje ratownicze podczas zdarzeń komunikacyjnych lub uszkodzeń/awarii infrastruktury technicznej i budowlanej, reagowanie w przypadkach skażeń chemicznych, radiacyjnych i biologicznych, w tym realizowanie dekontaminacji, a także udzielanie pomocy medycznej w strefie zagrożenia i wspieranie działań innych służb i instytucji. Zadania zrealizowano między innymi poprzez dyslokację sił i środków PSP i OSP bezpośrednio w miejsca uroczystości ŚDM. Na głównych trasach przemieszczania się pielgrzymów prowadzono stały monitoring i zabezpieczenie szlaków komunikacyjnych. Ponadto w czasie ŚDM Państwowa Straż Pożarna realizowała zadania z zakresu ratownictwa medycznego poprzez patrole piesze wyposażone w podręczny sprzęt przeciwpożarowy oraz środki medyczne, a także rozwinięty Komponent Medyczny PSP, który podczas ŚDM udzielił pomocy ponad 380 osobom. Podczas realizacji zabezpieczenia w ramach podoperacji w m. Brzegi zaszła potrzeba zadysponowania dodatkowych sił PSP i OSP celem realizacji nieplanowanych zadań, w tym m.in. dostarczania wody dla pielgrzymów, kierowania ruchem pielgrzymów przy napełnianiu i opuszczaniu sektorów, pełnienia funkcji służby informacyjnej, wskazywania kierunków ewakuacji a także pełnienia roli służby porządkowej na trasie przejazdu Papieża między sektorami.

Łącznie w zabezpieczeniu poszczególnych dni diecezjalnych oraz wizyty papieża Franciszka i ŚDM udział brało 18 988 ratowników PSP i OSP oraz 3 480 pojazdów, w tym 9 994 strażaków PSP i 1 812 pojazdów PSP, z uwzględnieniem ratowników

będących w gotowości do podjęcia działań (dyżury operacyjne).

BIURO OCHRONY RZĄDU

Działania BOR związane z zabezpieczeniem wizyty Papieża Franciszka i jego udziału w uroczystościach Świątowych Dni Młodzieży realizowane były w ramach operacji ochronnej BOR o kryptonimie PIELGRZYM 16. Funkcjonariusze BOR odpowiedzialni byli za organizację i zapewnienie transportu Ojca Świętego oraz innych osób ochraniających przez BOR, przygotowanie i realizację ochrony bezpośredniej papieża i pozostałych osób objętych ochroną Biura oraz ich zabezpieczenie pod względem pirotechniczno-radiologicznym i biochemicznym. Ponadto Biuro Ochrony Rządu realizowało działania profilaktyczne związane z zapewnieniem zabezpieczenia stref „0” w miejscach przebywania osób ochraniających oraz stref „0” podczas celebracji i spotkań Ojca Świętego z młodzieżą.

Działania ochronne realizowało 890 funkcjonariuszy i pracowników BOR. Zrealizowano 20 zabezpieczeń stref „0”. Zorganizowano 20 stanowisk kierowania, w tym oddelegowano funkcjonariuszy do pracy w Policijnym Centrum Dowodzenia w Legionowie i Rządowym Centrum Bezpieczeństwa. Zaprojektowano i wykonano 45 000 szt. identyfikatorów osobowych i przepustek samochodowych. W ramach operacji BOR przeprowadzono sprawdzenia profilaktyczne 72 760 osób.

STRAŻ GRANICZNA

SG wydzieliła do działań związanych z zabezpieczeniem ŚDM łącznie ponad 11 650 funkcjonariuszy, w tym około 1 350 funkcjonariuszy do realizacji zadań w ramach tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej, ok. 7 500 funkcjonariuszy do ochrony granicy zewnętrznej (wzmocnienie ochrony „zielonej granicy” oraz przejść granicznych), ok. 2 600 funkcjonariuszy do wzmoczonego monitoringu cudzoziemców oraz kontroli legalności pobytu, 154 funkcjonariuszy do działań w ramach wsparcia Biura Ochrony Rządu. Ponadto w dniach 25-31 lipca br., zgodnie z decyzją Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego i Komendanta Głównego SG, 50 funkcjonariuszy z pododdziału odwodowego Komendanta Głównego SG i Komendanta Nadwiślańskiego OSG zostało skierowanych do realizacji dodatkowych środków

ochrony w Porcie Lotniczym im. Fryderyka Chopina w Warszawie, takich jak patrolowanie portu lotniczego i weryfikacja danych osób. Dodatkowo, na wniosek BOR, grupa funkcjonariuszy Zarządu Operacyjno-Śledczego Komendy Głównej SG, w okresie od 25 lipca do 1 sierpnia w systemie całodobowym, wspierała funkcjonariuszy Zarządu X w dostępie do informacji, w tym informacji operacyjnych. W czasie trwania ŚDM w trybie roboczym, kilkakrotnie wykorzystano ten kanał wymiany informacji na linii BOR-SG i SG-BOR. W trakcie bezpośrednich kontaktów przekazywane były informacje mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo osób ochraniających oraz wspierany proces identyfikacji osób będących w zainteresowaniu BOR.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem ŚDM Komendant Główny Policji wystąpił do Komendanta Głównego Straży Granicznej z prośbą o wsparcie Centralnego Biura Śledczego Policji przy kontroli radiometrycznej miejsc spotkań uczestników uroczystości z Papieżem na Błoniach w Krakowie, w Brzegach i w Częstochowie. Działania te realizowali funkcjonariusze Zarządu Granicznego Komendy Głównej SG posiadający specjalistyczne przygotowanie w zakresie kontroli radiometrycznej oraz uprawnienia Inspektora Ochrony Radiologicznej przy pomocy policyjnego pojazdu specjalistycznego MDS (Mobile Detection System) do wykrywania źródeł promieniowania radioaktywnego.

SIŁY ZBROJNE RP

Siły Zbrojne RP, zgodnie z przyjętymi uregulowaniami prawnymi oraz zatwierdzonymi planami dotyczącymi zabezpieczenia Świątowych Dni Młodzieży, realizowały zadanie wsparcia podmiotów krajowych w zakresie: bezpieczeństwa i porządku publicznego, infrastruktury, logistyki, transportu, łączności, zabezpieczenia medycznego i zabezpieczenia sanitarnego.

Ogółem do realizacji zadań wsparcia wydzielono ponad 5200 żołnierzy oraz około 1000 jednostek sprzętu. Do elementów dowodzenia i elementów łącznikowych zaangażowano ogółem 121 żołnierzy, co umożliwiło sprawne dowodzenie podległymi pododdziałami oraz płynną wymianę informacji z podmiotami realizującymi zadania w trakcie ŚDM 2016.

Obok Wojskowego Zgrupowania Zadaniowego utworzono oddzielnie Zgrupowanie Wojsk Specjalnych

do przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, z wykorzystaniem możliwości wynikających z przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych.

Do realizacji zadań związanych ze wzmocnieniem systemu obrony powietrznej Siły Zbrojne wydzieliły m.in. śmigłowce oraz samoloty, a także siły umożliwiające reakcję na działalność bezzałogowych statków powietrznych (dronów). Dodatkowo do wsparcia w zakresie zabezpieczenia medycznego i transportowego wykorzystano śmigłowce i samoloty CASA C-295 (transport medyczny). Ponadto wojsko skierowało do zabezpieczenia ŚDM około 500 pojazdów (autobusy, samochody osobowo-terenowe, pojazdy specjalistyczne). Żołnierze wojsk inżynieryjnych postawili cztery tymczasowe w rejonie organizacji uroczystości ŚDM w miejscowości Brzegi w gminie Wieliczka. Rozstawiono ponadto 3000 namiotów, zabezpieczając również sprzęt kwaterunkowy (m.in. 7000 materaców i 10700 koców).

Światowe Dni Młodzieży były przedsięwzięciem, które w organizację i przeprowadzenie angażowało wiele instytucji – zarówno z administracji publicznej jak i spoza niej. Dlatego dla zapewnienia spójnej polityki informacyjnej w kryzysie, z inicjatywy i pod przewodnictwem Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, została przygotowana Księga Komunikacji Kryzysowej ŚDM – Kraków 2016. W jej tworzeniu uczestniczyli rzecznicy prasowi oraz eksperci w zakresie komunikacji w kryzysie i w zakresie bezpieczeństwa praktycznie ze wszystkich zaangażowanych podmiotów.

Z inicjatywy Dyrektora RCB duży nacisk położony został na uproszczenie procedur uruchamiania sił i środków niezbędnych do działania w sytuacji kryzysowej będących w dyspozycji ministrów, komendantów i wojewodów oraz zorganizowanie systemu zapewniającego szybką i rzetelną wymianę informacji o sytuacji i ewentualnych zagrożeniach.

Dodatkowo Dyrektor RCB jako szef grupy roboczej zainicjował opracowanie wykazu niezbędnych procedur i planów związanych z zabezpieczeniem uroczystości oraz doprecyzowanie zakresu tworzenia i zasad zatwierdzania dokumentów planistycznych w przedmiotowym obszarze.

Szczególne znaczenie to zainicjowanie i koordynacja prac dotyczących przygotowania bądź wdrożenia następujących procedur:

- Zasady organizacji dekontaminacji w warunkach skażenia środkami CBRN w przypadku zdarzeń masowych podczas Światowych Dni Młodzieży.
- Podstawowe zasady postępowania służb w przypadku zdarzenia o charakterze terrorystycznym spowodowanego użyciem materiału lub urządzenia wybuchowego, w tym mogącego zawierać substancję lub czynnik chemiczny, biologiczny lub radiacyjny (E-CBRN) podczas Światowych Dni Młodzieży.
- Postępowanie w przypadku zakwalifikowania chorego do transportu z zastosowaniem środków ochrony wysokiego poziomu ze względu na zwiększone ryzyko choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej na czas Światowych Dni Młodzieży.
- Wstępna identyfikacja na miejscu zdarzenia promieniotwórczego oraz dekontaminacja wstępna osób i sprzętu w przypadku skażenia czynnikiem promieniotwórczym.
- Procedura oględzin miejsc przestępstw o charakterze terrorystycznym i katastrof oraz identyfikacji ciał ofiar.
- Procedury postępowania na wypadek wystąpienia zdarzenia mnogiego/masowego.

W odniesieniu do zagrożenia związanego z wystąpieniem zdarzenia mnogiego/masowego, w ramach organizacji zabezpieczenia medycznego Światowych Dni Młodzieży podjęto szereg działań mających na celu przygotowanie potencjału sił i środków, które umożliwią w krótkim czasie relokację poszkodowanych poza granice województwa, w którym doszło do zdarzenia. W tym celu opracowano procedurę pod roboczą nazwą „Most powietrzny” stanowiącą jak dotąd unikalne rozwiązanie w zakresie planowania i organizacji, a przede wszystkim wykorzystania potencjału Sił Zbrojnych RP we współpracy z cywilnym systemem ratownictwa medycznego i ochrony zdrowia, w celu zapewnienia zabezpieczenia medycznego Światowych Dni Młodzieży na jak najwyższym poziomie.

KOMENTARZ

Zabezpieczenie Światowych Dni Młodzieży, w których w kulminacyjnym momencie uczestniczyło ok. 1,5 miliona osób, było jednym z najpoważniejszych wyzwań dla służb i administracji państwowej w ostatnich latach. Dzięki współpracy i koordynacji działań, począwszy od etapu planowania poprzez wydzielenie i przygotowanie sił oraz środków aż do realizacji zadań, wydarzenia zarówno w trakcie dni diecezjalnych jak i głównych uroczystości na terenie województw małopolskiego i śląskiego przebiegły bez zakłóceń. Zapewnione zostało bezpieczeństwo Papieża, licznych gości oficjalnych oraz dziesiątek tysięcy przybyszów z całego świata. Trwające wiele miesięcy intensywne przygotowania organizacyjne i operacyjne pozwoliły na wypracowanie wniosków i rekomendacji m. in. w zakresie legislacyjnym i współpracy międzyinstytucjonalnej, których wdrożenie usprawni w przyszłości realizację przedsięwzięć o zbliżonej skali.

Współczesne zamachy terrorystyczne: forma, metoda, cel

dr Krzysztof Liedel

Dyrektor Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas

Druga dekada XXI stulecia to czas, w którym gwałtownie zmienia się środowisko bezpieczeństwa. Jednym z podstawowych zagrożeń przed którymi stoimy jest terroryzm – zjawisko, które dotyka kraje właściwie na całym świecie. Jego zasięg geograficzny, sposób, w jaki wpływa na współczesne społeczeństwa, a wreszcie to, że może stać się jednym z narzędzi we współczesnym konflikcie hybrydowym sprawia, że stanowi jedno z zagrożeń znajdujących się u samego szczytu list obszarów priorytetowych w odniesieniu do zapewnienia bezpieczeństwa tak na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

W dzisiejszym świecie właściwie trudno wskazać miejsce, które w jakiś sposób nie zostałoby dotknięte aktem terrorystycznym. Oczywiście nie wszystkie państwa w jednakowym stopniu borykają się z plagą terroryzmu. Polska pozostaje od lat wśród krajów niebędących strategicznymi, pierwszoplanowymi celami potencjalnych ataków terrorystycznych. Jednocześnie wysiłki służb i instytucji państwowych podczas wydarzeń takich jak Światowe Dni Młodzieży, czy też Szczyt NATO, który odbył się w Warszawie sprawiają, że Polska pozostaje krajem izolowanym od bezpośredniego poczucia zagrożenia.

Żyjemy jednak w zglobalizowanym świecie. Obywatele RP wyjeżdżają na wakacje lub do pracy do innych krajów, w których poziom zagrożenia terrorystycznego jest znacznie wyższy – są to państwa, w których do takich zamachów dochodzi.

Należy zatem, oczywiście, doceniać brak wymuszonej taką koniecznością gotowości obywatela na reagowanie na zagrożenie terrorystyczne – jednak w średniej i długiej perspektywie może okazać się, że brak świadomości zagrożenia będzie skutkował brakiem możliwości nawiązania współpracy

ze społeczeństwem w walce z terroryzmem tam, gdzie to konieczne. Terroryzm wszedł już do kanonu stosunków międzynarodowych i niezbędne jest rozpowszechnianie wiedzy na temat sposobów radzenia sobie z tym zagrożeniem.

Szczególnie ważne jest to w dobie rozpowszechniania się coraz bardziej zindywidualizowanych i zatomizowanych form prowadzenia działalności terrorystycznej, do której zaliczyć należy zwłaszcza taktykę tzw. „samotnego wilka”. Taktyka „samotnego wilka” czy „solo terroryzmu” to pojęcia odnoszące się do działalności osób, które nie są bezpośrednio powiązane z organizacją terrorystyczną, ale zostały zradykalizowane i zrekrutowane w głównej mierze za pomocą Internetu. Zapoznały się ze sposobem i taktyką funkcjonowania organizacji terrorystycznych – lub szerzej – „globalnego kalifatu” – i są w stanie dokonać zamachu samodzielnie, począwszy od jego zaplanowania, poprzez przygotowanie, aż do przeprowadzenia. Przed kilkoma laty przywódca Al-Kaidy Ajman az-Zawahir stwierdził, że duża liczba zamachów „samotnych wilków” da ten sam efekt psychologiczny, co duży spektakularny atak, który jest znacznie trudniejszy do przeprowadzenia.

Ze względu na brak związków personalnych z organizacjami terrorystycznymi trudno jest wykorzystać w walce z takim zagrożeniem klasycznie rozumiane działania operacyjne. Podstawa jego zwalczania to profilaktyka. Poza tym, dziś działalność terrorystyczna to nie tylko dokonywanie zamachów, ale także finansowanie, radykalizacja i rekrutacja. Służby na całym świecie zajmują się zatem nie tylko zwalczaniem tych, którzy przeprowadzają ataki, ale również tych, którzy zajmują się innymi aspektami działalności terrorystycznej. Do tego także niezbędna jest świadomość społeczna i wiedza na temat symptomów zagrożeń – to właśnie w odniesieniu do tego rodzaju aspektów terroryzmu niezbędna jest współpraca państwa z obywatelem i sektorem prywatnym.

Analizowane wyżej zagrożenia terrorystyczne rozpatrywać należy także w kontekście nowego paradygmatu bezpieczeństwa międzynarodowego. Dyskutowana szeroko w ostatnim czasie kwestia zagrożenia konfliktem hybrydowym pozostaje bowiem w bezpośrednim związku z prognozowaniem potencjalnych zagrożeń terrorystycznych.

Poddając konflikt hybrydowy bliższemu oglądowi (pod kątem wykorzystania form i metod działań terrorystycznych), należy sformułować definicyjny punkt odniesienia dla tego zjawiska. Według analitycznego opracowania estońskiego Międzynarodowego Centrum Obrony i Bezpieczeństwa (*International Centre for Defence and Security*¹), powołującego się na badacza zagadnień związanych z międzynarodowym bezpieczeństwem Franka Hoffmana, wojna hybrydowa (ang. *hybrid warfare*) to: „połączenie morderczości konfliktu międzypaństwowego i przedłużającej się żarliwości konfliktu nieregularnego. [...] Skomplikowane kampanie łączą operacje konwencjonalne o niskiej intensywności i operacje specjalne, działania ofensywne w cyberprzestrzeni oraz operacje psychologiczne wykorzystujące media społecznościowe i tradycyjne w celu wywierania wpływu na opinię publiczną, również na poziomie międzynarodowym.”²

Próbę zdefiniowania konfliktu (wojny hybrydowej) na potrzeby polskiego systemu bezpieczeństwa

podjęło m. in. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. W opracowaniu „(Mini)Słownik BBN: propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa” czytamy: „Wojna hybrydowa [to] wojna łącząca w sobie jednocześnie różne możliwe środki i metody przemocy, w tym zwłaszcza zbrojne działania regularne i nieregularne, operacje w cyberprzestrzeni oraz działania ekonomiczne, psychologiczne, kampanie informacyjne (propaganda) itp.”³.

Obie definicje obejmują element „operacji specjalnych” i „działań nieregularnych”, które mogą odnosić się między innymi do wykorzystania taktyki ugrupowań terrorystycznych – bądź współpracy z takimi ugrupowaniami. Nie można bowiem pomijać tego, że choćby sformułowana w 2014 r. Doktryna wojenna Federacji Rosyjskiej stanowi między innymi, że w ramach konfliktu hybrydowego wykorzystane zostać mogą następujące środki:

- kompleksowe użycie sił zbrojnych, jak również politycznych, ekonomicznych, informacyjnych i innych środków niewojskowych, realizowanych przy szerokim wykorzystaniu potencjału protestu i sił operacji specjalnych;
- wpływanie na przeciwnika na całej głębokości jego terytorium, w globalnej przestrzeni informacyjnej, w przestrzeni powietrzno-kosmicznej, na lądzie i morzu;
- **udział w działaniach wojennych nieregularnych formacji zbrojnych i prywatnych firm wojskowych** [podkreślenie autora];
- **stosowanie niebezpośrednich i asymetrycznych metod działań** [podkreślenie autora];
- wykorzystanie sił politycznych i ruchów społecznych finansowanych i zarządzanych z zewnątrz.

Konflikt hybrydowy jest jednym z elementów stosunkowo nowej formy uprawiania polityki faktów dokonanych. Choć nie ma zgody – przynajmniej pełnej – co do natury tego zjawiska i stopnia zagrożenia jakie ze sobą niesie, z pewnością jest on swoistym „znakiem czasów” jeśli chodzi o współczesny dyskurs o bezpieczeństwie.

¹ International Centre for Defence and Security, strona [www: http://www.icds.ee/](http://www.icds.ee/).

² Eve Hunter i Piret Pernik, The Challenges of Hybrid Warfare, ICDS, kwiecień 2015, źródło: http://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Eve_Hunter_Piret_Pernik_-_Challenges_of_Hybrid_Warfare.pdf, dostęp: 22 września 2015 r.

³ (Mini)Słownik BBN: propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa, źródło: <http://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozycje/6035.MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>, dostęp 22 września 2015 r.

KOMENTARZ

Dziś zatem terroryzm rozpatrywany być musi nie tylko z perspektywy konfliktu asymetrycznego „słabego” z „silnym”. W najgorszym scenariuszu zostanie bowiem wykorzystany, ze względów politycznych lub taktycznych, także przez „silnego” w stosunku do słabszego przeciwnika. Wtedy zaś znajomość zasad zachowania (ze strony społeczeństwa) oraz strategii i taktyki przeciwdziałania (ze strony państwa) może stanowić o szansach danego podmiotu na uzyskanie przewagi w takim konflikcie. Potrzeba współpracy w tym obszarze państwa z obywatelem i sektorem prywatnym jest jednakowo istotna z perspektywy zwykłych obywateli, jak i wyspecjalizowanych służb i instytucji, które w zakres swoich obowiązków i odpowiedzialności na poziomie ustawowym wpisane mają zwalczanie zagrożeń terrorystycznych. Zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron w zapobieganie zagrożeniom o charakterze terrorystycznym – współpraca państwa, biznesu i obywateli – jest z pewnością wyzwaniem. Jego realizację ułatwi jednak wdrożenie nowych narzędzi – takich jak Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej czy ustawa o działaniach antyterrorystycznych.

Afrykański pomór świń oraz działania służb związane z wykryciem przypadków choroby

Piotr Deryło i Emilia Łoś-Deryło

Główny Inspektorat Weterynarii
na podstawie danych Inspekcji Weterynaryjnej

Afrykański pomór świń (ASF, African swine fever) jest śmiertelną, zakaźną i zaraźliwą chorobą wirusową świń oraz dzików. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie, stąd choroba nie stanowi zagrożenia dla zdrowia człowieka.

Według danych GIW na dzień 30 września br., od 2014 r. na terytorium Polski stwierdzono 112 przypadków ASF u dzików (wszystkie na obszarze województwa podlaskiego) oraz 23 ogniska ASF u świń, z czego 20 w bieżącym roku.

Ze względu na dynamikę rozprzestrzeniania się choroby oraz możliwe negatywne konsekwencje ekonomiczne parlament uchwalił pakiet ustaw łagodzących skutki ASF dla rolników i ułatwiających walkę z chorobami zakaźnymi zwierząt. Ponadto powołany został pełnomocnik rządu ds. łagodzenia skutków ASF – został nim wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pan Janusz Bogucki. We wrześniu w związku z sytuacją epizootyczną dwa razy zebrał się Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego (jedno posiedzenie o klauzuli „poufne”) w celu wypracowania szczegółowych rekomendacji w zakresie niezbędnych działań dla ograniczenia rozprzestrzeniania się ASF na terenie Polski.

Pierwszy przypadek ASF na terytorium Polski stwierdzono 17 lutego 2014 r. u dzika w powiecie sokólskim, województwo podlaskie. Łącznie w 2014 r. zanotowano 30 przypadków u dzików (na obszarze powiatów: sokólskiego oraz białostockiego) oraz 2 ogniska afrykańskiego pomoru świń u świń domowych w powiecie białostockim. W roku 2015 zanotowano 53 przypadki ASF u dzików (wszystkie w województwie podlaskim) oraz 1 ognisko afrykańskiego pomoru świń w powiecie sokólskim. Od początku występowania choroby na terenie RP do 30 września 2016 r. stwierdzono ogółem

112 przypadków ASF u dzików (wszystkie na obszarze województwa podlaskiego) oraz 23 ogniska choroby u świń (17 w województwie podlaskim, 4 ogniska w województwie lubelskim i 2 ogniska w województwie mazowieckim). Wszystkie przypadki ASF u dzików oraz ogniska tej choroby u świń zostały wyznaczone na podstawie otrzymanych dodatkowych wyników badań laboratoryjnych. Badania laboratoryjne w kierunku ASF w Polsce prowadzi Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

Ogniska afrykańskiego pomoru świń zostały wykryte w wyniku zgłoszenia przez właścicieli zwierząt

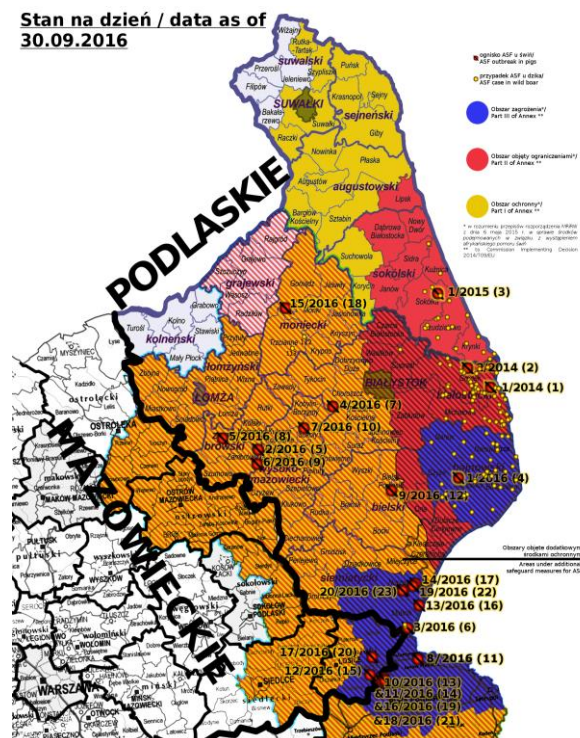
lub lekarzy wolnej praktyki podejrzenia choroby oraz w wyniku badań świń prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną na obszarach zapowietrzonych i zagrożonych wyznaczonych wokół stwierdzonych wcześniej ognisk choroby.

W przypadku uzyskania informacji o podejrzeniu choroby w gospodarstwach, zostały one niezwłocznie zablokowane przez powiatowego lekarza weterynarii oraz pobrano urzędowo próbki do badań w kierunku ASF. Działania Inspekcji Weterynaryjnej w wyznaczonych ogniskach ASF zostały podjęte niezwłocznie po otrzymaniu dodatnich wyników badań laboratoryjnych dla każdego z ognisk choroby.

Dokonano likwidacji świń w ogniskach ASF w ciągu 24 godzin od stwierdzenia choroby. Po zabiciu ich zwłoki wraz z materiałami, które nie mogły zostać poddane dezynfekcji, zostały niezwłocznie przekazane do zakładów utylizacyjnych. Przeprowadzono także wstępne czyszczenie i dezynfekcję budynków inwentarskich oraz ich otoczenia w ogniskach choroby. Wokół każdego z ognisk zostały wyznaczone, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń, obszary zapowietrzony i zagrożony (o promieniu odpowiednio 3 i 10 km), w których obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia, m.in. zakaz wyprowadzania świń z gospodarstw. Wskazane regulacje wprowadzone zostały w życie, w zależności od zasięgu wyznaczonych obszarów, w drodze rozporządzenia właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii lub właściwego wojewody. Główny Lekarz Weterynarii, zgodnie z przepisami prawa, w ciągu 24 godzin przekazał informację o każdym z ognisk ASF u świń do Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE), a także za pośrednictwem systemu

ADNS (Animal Disease Notification System) do Komisji Europejskiej oraz pozostałych Państw Członkowskich UE. Ponadto, informacje o wykrytych ogniskach choroby zostały przekazane do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wojewódzkich lekarzy weterynarii, granicznych lekarzy weterynarii, Grupy Ekspertów ds. ASF, Polskiego Związku Łowieckiego, Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, państw trzecich (wszystkich za pośrednictwem OIE, a wybranych, co wynika z zobowiązań bilateralnych, bezpośrednio). Dodatkowo, na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii zamieszczane są na bieżąco komunikaty dotyczące sytuacji związanej z występowaniem ASF.

Stan na dzień / data as of
30.09.2016

Źródło: <http://www.wetgiw.gov.pl/719---asf-w-polsce>

KOMENTARZ

Wśród przyczyn i czynników wystąpienia ognisk ASF u świń w latach 2014-2015 należy wymienić niedostateczne zabezpieczenie bioasekuracyjne gospodarstw utrzymujących świnie oraz występowanie tego wirusa w populacji dzików na ograniczonym terenie powiatów białostockiego, sokólskiego i hajnowskiego. Natomiast, w okresie od czerwca do września 2016 r., najbardziej prawdopodobnymi źródłami szerzenia się wirusa ASF u świń w województwach podlaskim, lubelskim i mazowieckim były działania człowieka, ponieważ wykryto jedynie znikomą liczbę przypadków tej choroby u dzików na obszarach wokół nowych ognisk pomimo prowadzenia intensywnego monitoringu u tych zwierząt. W tym kontekście wymienić trzeba m. in. niedostateczne zabezpieczenie bioasekuracyjne gospodarstw na terenach występowania ASF u dzików, nielegalny handel prosiętami, wprowadzenie zakażonych zwierząt do gospodarstw, prowadzenie nielegalnych targowisk, a także prawdopodobnie karmienie świń zlewkami oraz nielegalne dodawanie mięsa dzików do niektórych produktów mięsnych.